

การแก้ไขปัญหาบิดามารดาผู้สูงอายุที่ถูกบุตรทอดทิ้ง โดยกฎหมายการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของ
ประเทศสิงคโปร์ (Maintenance of Parents (Amendment) Act 2023) *

กรภัทร ปัญญวนิช**

๑. บทนำ

รัฐบัญญัติการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา (Maintenance of Parents Act) เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ชาวสิงคโปร์ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองในการเลี้ยงชีพได้ สามารถยื่นคำร้องเพื่อขอค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบุตรที่มีความสามารถพอจะเลี้ยงดูพวกเขาได้ แต่ละเลยหน้าที่ดังกล่าวโดยสามารถฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูรายเดือนหรือเป็นเงินก้อนก็ได้ รัฐบัญญัตินี้ยังจัดตั้งศาลพิจารณาคดีเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา (Tribunal for the Maintenance of Parents) เพื่อพิจารณาคำร้องขอจากผู้เป็นบิดามารดาในกรณีดังกล่าว

ซึ่ง ณ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ รองศาสตราจารย์ Walter Woon ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาในขณะนั้นได้นำเสนอร่างรัฐบัญญัติดังกล่าวเข้าสู่รัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีมาตรการคุ้มครองบิดามารดาที่ยากจนและถูกทอดทิ้ง ซึ่งไม่มีหนทางอื่นในการได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งถือเป็นมาตรการในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสังคมผู้สูงอายุที่กำลังขยายตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยก่อนหน้าที่ร่างกฎหมายนี้จะได้รับการเสนอขึ้นต่อรัฐสภา ขณะนั้นประเทศสิงคโปร์ไม่มีกฎหมายใดที่กำหนดให้บุตรต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบิดามารดา แม้บิดามารดาจะอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนรายได้และบุตรจะมีฐานะดีก็ตาม การเสนอร่างกฎหมายฉบับนี้จึงก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสาธารณชนรวมถึงการโต้เถียงของสมาชิกแห่งรัฐสภา โดยฝ่ายที่คัดค้านแสดงความกังวลว่ากฎหมายอาจเข้ามาแทรกแซงทำให้ความรับผิดชอบเชิงศีลธรรมกลับกลายเป็นหน้าที่ทางกฎหมาย และอาจสร้างความอึดอัดในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกและทำให้เกิดความห่างเหินมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ฝ่ายคัดค้านยังมีความเห็นว่าค่านิยมแบบเอเชียเน้นให้ความสำคัญกับความกตัญญูของบุตรต่อบิดามารดาอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมาบังคับ ในทางกลับกัน ฝ่ายสนับสนุนร่างกฎหมายเห็นว่า แม้ขณะนั้นจำนวนบิดามารดาที่ถูกทอดทิ้งจะยังมีไม่มาก แต่กฎหมายนี้จะเป็มาตรการป้องกันผลกระทบทางสังคมจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต และเป็นการรับมือกับกระแสปัจเจกนิยมในกลุ่มคนรุ่นใหม่

ต่อมาร่างกฎหมายฉบับนี้ได้เข้าสู่การพิจารณาในรัฐสภาในวาระที่สอง เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ โดยมีสมาชิกรัฐสภา ๕๐ คนลงมติเห็นชอบ และ ๑๓ คน รวมถึงสมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้าน ๒ คน ลงมติไม่เห็นชอบหรือไม่ลงคะแนนเสียง และต่อมาคณะกรรมการพิเศษซึ่งประกอบด้วยสมาชิก

* บทความประจำเดือนเมษายน ๒๕๖๘

** บุคลากรจัดทำฐานข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑๑ คน ได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายและเสนอให้จัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเพื่อดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว และในที่สุดร่างกฎหมายฉบับนี้ก็ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา^๑

๒. สารสำคัญ

๒.๑ ภาพรวมและสาระสำคัญของกฎหมาย

รัฐบัญญัติการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา (Maintenance of Parents Act) กำหนดให้ชาวสิงคโปร์ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ซึ่งไม่สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้ มีสิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงดูจากบุตรของตนในรูปแบบของเงินก้อนหรือเงินรายเดือน ญาติหรือผู้ดูแลของบิดามารดาสามารถยื่นคำร้องแทนบุคคลนั้นได้ โดยต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาก่อน

เพื่อให้การเป็นไปตามรัฐบัญญัตินี้ จึงได้มีการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา ซึ่งมีองค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วยสมาชิกที่รัฐมนตรีแต่งตั้งอย่างน้อย ๓ คน โดยมีประธานซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลแขวง โดยศาลชำนาญพิเศษนี้มีอำนาจออกคำสั่งและทบทวนคำสั่งจ่ายเงินค่าอุปการะเลี้ยงดู แต่ก่อนที่คดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล เจ้าหน้าที่ใกล้เคียงจะทำการตรวจสอบคดีและไกล่เกลี่ยระหว่างคู่กรณี หากการไกล่เกลี่ยไม่เป็นผลสำเร็จ คดีจึงจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล

ซึ่งจำนวนเงินค่าเลี้ยงดูจะถูกกำหนดโดยศาลตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การวางแผนด้านการเงิน ความสามารถในการหารายได้ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และสภาพของสุขภาพร่างกายของบิดามารดาและบุตร โดยคำร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบุตรนั้นอาจถูกปฏิเสธได้ หากบุตรสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนเคยถูกบิดามารดากระทำทารุณกรรม ทอดทิ้ง หรือละเลยในวัยเด็ก^๒

ในการใช้สิทธิตามรัฐบัญญัตินี้ บิดามารดาจะต้องแสดงให้เห็นว่า รายได้และทรัพย์สินรวมทั้งหมดไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐาน เช่น ที่อยู่อาศัย อาหาร ค่ารักษาพยาบาล และเครื่องนุ่งห่ม โดยจะต้องยื่นรายการเดินบัญชีธนาคาร (bank statement) รายจ่ายประจำวัน เงินออม ทรัพย์สิน และเวชระเบียนผู้ป่วย (medical records) เพื่อประกอบการพิจารณา หากได้รับการประเมินว่าสมควรได้รับค่า

^๑Lim, Puay Ling. “Maintenance of Parents Act” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘, จาก

<https://www.nlb.gov.sg/main/article-detail?cmsuid=d2328927-c580-4088-8d74-268caaff635b>

^๒อั้งแล้ว, โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑

อุปการะเลี้ยงดู บิดามารดาผู้ฟ้องคดีจะได้รับค่าเลี้ยงดูเป็นรายเดือนหรือเงินก้อน ซึ่งโดยทั่วไป บุตรจะให้เงินแก่ บิดามารดาประมาณ ๑๐๐ ถึง ๓๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ ๒,๕๐๐ ถึง ๗,๕๐๐ บาท) ต่อเดือน^๓

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่

- ☐ บุตรผู้ที่ถูกบิดามารดาฟ้องเรียกร้องค่าอุปการะ มีสิทธิที่จะให้พี่น้องร่วมบิดามารดา เข้ามาเป็นคู่ความร่วมมือในคดีได้ แม้จะไม่ได้ปรากฏชื่อในคำร้องที่บิดามารดายื่นเข้ามา
- ☐ ผู้ที่ละเมิดอำนาจศาลอาจถูกปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท) หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน
- ☐ คำสั่งให้จ่ายค่าเลี้ยงดูแก่บิดามารดาตามรัฐบัญญัตินี้ให้มีผลเช่นเดียวกับคำสั่งให้จ่าย ค่าเลี้ยงดูให้กับคู่สมรสตาม the Women's Charter 1961
- ☐ การจ่ายค่าเลี้ยงดูจะครอบคลุมเพียงปัจจัย ๔ และความจำเป็นพื้นฐานเท่านั้น มิใช่ อิงตามค่าครองชีพในการดำเนินชีวิตทั่วไปของผู้เป็นบิดามารดานั้นในช่วงก่อนหน้า
- ☐ นิยามคำว่า “บุตร” (children) ตามรัฐบัญญัตินี้รวมถึงบุตรนอกสมรส บุตรบุญ ธรรม และลูกเลี้ยง^๔

๒.๒ ศาลพิจารณาคดีเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา

ศาลชั้นอุทธรณ์ที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาเริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน ๑๑ คน และประธานศาลคนแรกคือ K. S. Rajah อดีตผู้อำนวยการสำนักงานให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย (Legal Aid Bureau) ภายใต้การดูแลของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (Ministry of Social and Family Development)

โดยภายในระยะเวลาเพียง ๓ ปีแรกที่เริ่มดำเนินงาน มีผู้สูงอายุจำนวนกว่า ๔๐๐ คนเข้ามา ร้องขอความช่วยเหลือจากศาล โดยผู้ยื่นคำร้องส่วนใหญ่มักเป็นฝ่ายบิดา คนจีน และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็น หมายหรือมีการหย่าร้าง^๕

๒.๓ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

๑) การแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. ๒๕๕๓

^๓Janessa Guo. “Maintenance of Parents Act: Dutiful or Full of Dues?” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๘, จาก <https://www.maju.sg/post/maintenance-of-parents-act-dutiful-or-full-of-dues>

^๔อ่วงแล้ว, โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑

^๕อ่วงแล้ว, โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑

คณะทำงานซึ่งมีสมาชิกรัฐสภา Seah Kian Peng ผู้ทำหน้าที่เป็นประธานได้ทบทวนรัฐบัญญัติการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และแก้ไขกฎหมายในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ และเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

ซึ่งสาระสำคัญของการแก้ไขครั้งนี้คือ การจัดให้มีแนวทาง “การไกล่เกลี่ย” (conciliation-first) อันเป็นขั้นตอนบังคับก่อนยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู กล่าวคือ ผู้สูงอายุต้องเข้ารับการไกล่เกลี่ยในประเด็นเรื่องการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูกับบุตรของตนก่อน ซึ่งขั้นตอนนี้อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการด้านการดูแลอุปการะบิดามารดา (Commissioner for the Maintenance of Parents) ซึ่งผลของการไกล่เกลี่ยนี้ให้ผลลัพธ์ในเชิงบวกโดยมีจำนวนคดีเข้าสู่ศาลลดลงจากค่าเฉลี่ยในช่วง ๓ ปีจากในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑- ๒๕๕๓ ซึ่งมีจำนวน ๑๗๐ คดีต่อปี เหลือเพียง ๘๖ คดีต่อปีในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๔- ๒๕๕๖ และลดลงมาอยู่ที่ประมาณ ๓๐ คดีต่อปีในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕

๒) การแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. ๒๕๖๖

หลังจากที่ไม่มีการแก้ไขมาเป็นระยะเวลากว่า ๑๐ ปี คณะทำงานซึ่งมีสมาชิกรัฐสภา Seah Kian Peng เป็นประธานร่วมกับสมาชิกรัฐสภาอีก ๘ คน ได้เริ่มการทบทวนรัฐบัญญัตินี้ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ รัฐสภาได้ผ่านความเห็นชอบในการแก้ไขกฎหมายใน ๔ ประเด็นที่สำคัญ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับทั้งศาลและคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

๒.๑) บิดามารดาที่เคยมีประวัติทอดทิ้ง ทารุณกรรม หรือละเลยบุตร ต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนจึงจะสามารถฟ้องคดีได้

๒.๒) ศาลสามารถยกคำร้องที่เห็นว่าไม่มีมูลได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหรือเรียกตัวบุตรมาให้การก่อน

๒.๓) คณะกรรมการสามารถเชิญบุตรของบิดามารดาที่ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้มาเข้ารับการไกล่เกลี่ยเกี่ยวกับการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา โดยไม่ต้องรอให้บิดามารดายื่นคำร้องก่อน

๒.๔) ศาลสามารถออกคำสั่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงิน เช่น คำสั่งให้เข้ารับการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งหากบิดามารดาไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง บุตรไม่มีหน้าที่ต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู^๖

๒.๔ บทสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของหญิงคนหนึ่งในสิงคโปร์ (คุณ Carrie Tan)

^๖Lim, Puay Ling. “Maintenance of Parents Act” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘, จาก

<https://www.nlb.gov.sg/main/article-detail?cmsuuiid=d2328927-c580-4088-8d74-268caaff635b>

Carrie Tan ตัวแทนหญิงคนหนึ่งในสิงคโปร์ ให้ข้อมูลว่า เธอเป็นคนรุ่น Millennial ที่เกิดในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๘๐ และคงเป็นหนึ่งในหลาย ๆ คนที่เกิดในรุ่นเดียวกับเธอที่มีทัศนคติว่า แม้เราจะมีแนวคิดในเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดาและเชื่อว่าควรดูแลพ่อแม่เมื่อแก่เฒ่า แต่เราไม่ได้คาดหวังว่าลูกของเธอจะต้องมาดูแลเราเมื่อเราแก่ตัวลง

เธอเล่าว่าเมื่อยังเป็นเด็กเธอเคยรู้สึกกังวลและสงสัยเกี่ยวกับคุณค่าในตัวเองว่าเธอเป็นเพียงหลักประกันสำหรับพ่อแม่ในยามแก่เฒ่าหรือไม่ โดยเธอไม่ายที่จะยอมรับว่ามีความคิดเช่นนี้ในวัยเด็ก และเชื่อว่าเด็กวัยรุ่นหลายคนก็อาจเคยมีคำถามลักษณะเดียวกัน เช่น พ่อแม่รักเราจริงหรือไม่ หรือรักเพียงเพราะเราทำให้พวกเขาภูมิใจหรือเป็นเพียงผู้ที่ต้องดูแลพวกเขาในอนาคต เธอเล่าว่าเพื่อนของเธอคนหนึ่งเพิ่งแต่งงานไป กำลังคิดเรื่องการมีลูก โดยให้เหตุผลว่าการมีลูกถือเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การได้เป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานภายใต้กฎหมายนี้ ทำให้เธอได้พูดคุยกับประชาชนชาวสิงคโปร์หลากหลายช่วงวัยและต่างมาจากภูมิหลังที่แตกต่าง ทำให้เธอได้เข้าใจประเด็นเหล่านี้ได้ลึกซึ้งขึ้น และมองภาพได้กว้างขึ้นกว่าเพียงทัศนคติของตนเองคนเดียว เพราะสำหรับผู้ที่ยังบอบช้ำจากบาดแผลในวัยเด็ก การถูกบังคับให้เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายที่ถือว่าตนไม่มีความกตัญญู ย่อมยิ่งสร้างความรู้สึกสับสน ผิดบาป และยังเพิ่มความเจ็บปวดที่พยายามจะลบเลือนมันมาโดยตลอด

ดังนั้น เธอจึงต้องการปกป้องเด็กเหล่านี้จากกระบวนการที่สร้างความบอบช้ำโดยไม่จำเป็น และในขณะเดียวกัน ก็ต้องแน่ใจว่ามีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอเพื่อการเยียวยาและให้คำปรึกษาแก่เด็ก ๆ ที่อาจไม่เคยเปิดเผยเรื่องการถูกระงับในอดีตร และขณะนี้ต้องเผชิญกับอดีตเหล่านั้นจากการยื่นคำร้องขอค่าเลี้ยงดูจากบุตรต่อศาล

ทั้งนี้ เธอรู้สึกขอบคุณที่การปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญล่าสุดสามารถสร้างสมดุลระหว่างความยุติธรรมและการดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (เช่น การกำหนดให้บิดามารดาที่เคยมีประวัติทารุณกรรมหรือทอดทิ้งเด็กต้องได้รับการอนุญาตจากศาลก่อนยื่นคำร้องดังกล่าว) ทำให้ประชาชนชาวสิงคโปร์ทุกคนต่างได้รับความเป็นธรรม^๗

๓. สรุป

กฎหมายการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาของประเทศสิงคโปร์ เป็นกฎหมายที่ได้รับการแก้ไขหลายครั้งในช่วงที่ผ่านมา ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและคำนึงถึงประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนทางจิตใจมากขึ้น กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบิดามารดาที่ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้และถูกบุตรทอดทิ้งให้ได้มีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม โดยบิดามารดาสามารถยื่นฟ้องคดีเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูจากบุตรได้ แต่ก็มี

^๗Carrie Tan. “Carrie Tan on Maintenance of Parents Act” . สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๘, จาก

<https://petir.sg/2023/07/14/carrie-tan-on-maintenance-of-parents-act/>

การคำนึงถึงความอ่อนไหวทางด้านจิตใจของบุตรในบางคนที่อาจมีบาดแผลทางจิตใจในวัยเด็กจากบิดามารดา
ให้ได้รับการคุ้มครอง กฎหมายการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาจึงช่วยสร้างความสมดุลระหว่างความกตัญญูของ
บุตรต่อบิดามารดา และความเท่าเทียมและเป็นธรรมในสังคม
